

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja vsak petek na cel poli, in velja po pošti za celo leto 4 gld. 20 kr., za polleta 2 gld. 20 kr., za četert leta 1 gld. 15 kr. V tiskarnici sprejemana na leto 3 gold. 60 kr., za pol leta 1 gold. 80 kr., za četert leta 90 kr., ako zadene na ta dan praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XXI.

V Ljubljani 21. velikega serpana 1868.

List 34.

Solska postava od 25. maja 1868.

Po §. 13. te postave bode domača deželna postavodajna oblast natančneje določevala, kako naj se sestavlja in uravnava deželno, okrajno in krajno (srenjsko) šolsko svetovalstvo; kako naj se razna opravi med te trojne urade razdelé, in kako naj se opravilstvo dosedanjih duhovnih in svetovnih šolskih oblasti prinese na novo osnovani deželni, okrajni in krajni svét. Ker se toliko znamenitih, globoko v življenje sezajočih določil še pričakuje, zato je zdaj pač težavno govoriti o posebnih načelih, po katerih se bode o novih šolskih postavah imela vèsti častita duhovščina. Vse to bode laže, kadar bodo znane te natančnejše določitve o sestavah novih šolskih svetovalstev in njihovega opravilstva.

Ker pa nova šolska postava nas duhovne posebno zadeva, sklepaje se najtesneje z našo sveto službo, z našim visokim poklicem, ne morem si kaj, da ne bi že naprej vsaj z nekaterimi splošnimi čerticami omenil, kar bi utegnilo voditi k naravnemu razumu in k pravi presodbi šolske postave ter vnetim šolskim prijateljem tudi v prihodnosti odkriti veselo upanje bogate blažilne delavnosti v šoli. Ko se pa derznem o tej reči svoje misli razodeti, oziram se dans samo na **ljudsko šolo**.

Najvišje vodstvo in nadzorništvo v rečéh, ktere se tičejo uka in izreje, nova šolska postava izroča državni oblasti, ktera to delo opravlja po naučnem ministerstvu. Do zdaj veljavnih uredéb ta določba čisto nič ne spreminja. Že od časa Marije Terezije si je državna oblast v vsem, kar prav očitno ne spada v njeno področje, lastila postavodajstvo o šolskih rečéh ter je s svojimi zakoni uredovala vse šolstvo do naj nižje verste. Višji šolski oglednik in okrajni šolski nadzorniki (dekani) so prav za prav samo državne ukaze izvrševali ter pazili, da so se na tanko izpolnjevali; enako sta imela farni predstojnik in krajni šolski oglednik za to skrbeti, da je učitelj svetovne učilne tvarine pridno in po določenih državnih postavah učil. Postava od 25. maja tedaj samo spreminja nadzorne urade, ktere je državna oblast postavila za najvišje vodstvo šolskega uka. Na mesto c. k. deželne vlade, konzistorije in višjega šolskega nadzornika se ima zdaj postaviti deželno šolsko svetovalstvo, ter na mesto politične okrajne gosposke in dekanijskega nadzornika okrajno šolsko svetovalstvo, na mesto farnega predstojnika in krajnega šolskega nadzornika pa krajno ali srenjsko šolsko svetovalstvo. Skerb, vodstvo in neposrednje nadzorstvo vérskega uka in duhovnih vaj ostane v rokah cerkvene oblasti.

Če tudi na prvi pogled omenjene premembe nadzornih šolskih uradov z nekim strahom napolnijo serce, vendar smemo upati, opiráje se na naravo naše dežele,

na njeno skoraj nemešano katoliško prebivalstvo in na katoliške zastopnike našega ljudstva, da uk in vsa odgoja po ljudskih šolah pri nas ohranita nespremenljiv kersansko-katoliški značaj za vso prihodnost. Poroštvo za to naše upanje nam je koj §. 12. navedene postave od 25. maja 1868, ki govori o sestavi deželnega šolskega svéta, ter duhovnim, kakor zastopnikom sv. cerkve, odkazuje dostojno mesto v tem deželnem šolskem svetovalstvu. Sestava okrajnih in krajnih šolskih svetovalstev pa se ima določiti po domači deželni postavodajni oblasti. Menim, da se ne motim, ako poln udanega zaupanja v katoliško prepričanje zastopnikov našega katoliškega ljudstva, terdno verujem, da oni duhovnim, poverjenikom svete cerkve, ki živéč sredi ljudstva njegovo tudi najskrivnejše življenje najglobokejše umejo, odkážejo častne sedeže tudi v okrajnem in krajnem šolskem svetovalstvu. Bilo bi po vsem čudno, ako farnemu predstojniku in katehetu ne bi se tudi kakor izvedencema že po postavi privošil sedež v krajnem šolskem svetovalstvu, v katerem bode brez dvombe za izvedenca sedel svetovni šolski učitelj: bojim se, da ne bi odtrivanje tacihi odličnih sosesčanov našim šolam temnilo tistega bliščečega svita, ki v ljudskih sercih budi največje zaupanje do njih.

Ker je naša dežela skoraj brez zmesi čisto katoliška dežela, imele bodo vse naše ljudske šole, naj jih ustanovi in vzdržuje država, ali dežela ali soseska, samé po sebi značaj katoliških verskih šol (kath. Konfessionsschulen). In če ravno §. 6. nove šolske postave govori, da imajo do učiteljstva po šolah, ki jih ustanovi država ali dežela ali srenja, enako pravico vsi državljani kakoršne koli vere — samo da po postavnih poti dokažejo svojo učiteljsko sposobnost — vendar si niti od daleč misliti ne morem, da bi se v naših katoliških šolah kdaj kak nekatoličan v učiteljsko službo mogel vrniti. Saj je ravno nekatoliškega učitelja nesposobnost za naše šole očitna brez dokaze. „Ljudska šola ima dolžnost, tako govori spoménica ministerstva za poljedelstvo*), mladost kolikor mogoče splošno omikati, napeľjevati jo k mišljenju in jej podeliti nravno-versko podlago.“ Čim važnejša je naloga ljudski šoli, da skerbí za verno-nravno odgojo otrok, tem bolj se še posebno pri učitelju kaže potrebno pravo versko prepričanje in nravno mišljenje; in vsak lahko razvidi, kako se iz tega stališča razodeva polna nesposobnost nekatoličanov za naše ljudske šole. Ena beseda mimo gredé veržena, en sumljiv namig, en zasramljiv posmeh more serce ostrupiti in pogubiti za véčno. Res da upliv učitelja, ki je katoličan samo po imenu a ne po serci, utegne biti enako pogubljev: pa ravno za tega delj se zanašam s polnim

*) Glej Laib. Zeitung 10. Juli 1868. Nr. 156.

zaupanjem na sedanji zastop našega katoliškega ljudstva, da on v slovesnem trenutju, ko mu je velik del deželnega šolskega postavodajstva v roke položen, bode si štel za najvišjo čast, ustanoviti take naredbe, po katerih se bode enakih nevarnosti moglo vselej ogniti. Ljubezni do predrazega ljudstva naše domovine bode deželne zastopnike tudi gnala skrbeti, da se nikdar ne bodo dopuščale v ljudske šole take šolske knjige, ki bi v mladostnih srcih blažilno moč kerščanske vere mogle omajati in jasni pogled v boljšo prihodnost mračiti. V resnici sedaj je prišlo našim zastopnikom trenutje tiste izkušnje v ognju, v kateri naj se za čisto zlato pokaže iskrenost njihove ljubezni do ljudstva, ki jih je izvolilo.

Ob enem pa, ko se tolažim s sladkim zaupanjem, da bode deželno zakonodajstvo najvišje in najblagovitejše svetlinje našega ljudstva serčno branilo in ohranjalo, čutim si neki neutopen nagon v duši, tukaj očitno ponoviti mladim duhovnim tiste besede, s katerimi sem pred kakimi mesci v njihovih srcih izkušal buditi in vnemati ljubezen do šole. Odkar ste slišali, častiti duhovni bratje, moje besede, mnogo se je že spremenilo. Od tedaj vas je že vse obsenčila roka škofova in posvetila za mašnike Gospoda Najvišjega. Ne dolgo in boste poslani v častno delo duhovnega vinograda. Poleg družega tu najdete preblago sadiko, ljudsko šolo; da bi veselo v svetlo nebó rastla, te želje si ne boste mogli v serci zadušiti.

Pa ravno šola je tisti zavidani biser, katerega vam svet hoče odtergati od ljubečih src. Veste, kakšen naliv dere po strugi sedanjega časa. „Šolo proč od cerkve“ — to je glasilo, ki se na vse kraje oklicuje. Ko pa to glasilo široko okrog doni in tisočkrat odmeva, opravičajo ga voditelji kričetič čet s tem, ker terdijo: duhovni več niso sposobni, da bi vodilo šol v rokah imeli, manjka jim potrebne znanosti, ali sploh čuvstva za napredek, vsaj prave vneme, prediralne moči in zmogovito krepke volje. Predragi! to so strašne graje, neizmerno razžaljive, ponižalne, sramotilne, ena težja in topilnejša od druge; duhovniku, ki svoj stan ljubi in spoštuje, v serce sekajo neskončno pekóčo bol. Da uničite korenito in izpodbijete tako dolženje ter si ne daste niti v prihodnje izpodkopati vspešnega upliva do ljudske šole, zato se boste trudili na vso moč, prisvojiti si tiste vednosti in spretnosti, ki vas svetu za izobraževalce rastočega zaroda pokažejo sposobne, enako drage deržavi kakor cerkvi, ter prisilijo tudi sovražne svetovne ljudi, vam ne odrekati dostojnega spoštovanja.

Naloga mladino izobraževati, katero vam cerkev na ramena naklada, je zares vredna, da se je poprimete z vso gorkoto ljubečega serca. Globoko v dušo si zapišite zlate besede sv. Janeza Zlatousti: *Quid majus quam animis moderari, quam adolescentulorum fingere mores! Omni certe pictore, omni certe statuaria ceterisque hujusmodi omnibus excellentiorem hunc duco, qui juvenum animos fingere non ignoret.* V resnici, tako je. Kdor si prilasti serca mladostna, njegova je prihodnost. Ako vložite seme kerščanske omike globoko v serca svojih malih; ako to seme kaleče in rastoče k luči resnične prosvete varno vzgojite; ako iz njega klijóčo cvetko lepega vedénja in strahu Božjega modro oskerbite: pripravite s tem pridobitev, ki v njenih krepkih zglednih nasledkih ne preseže nobena z mečem in ognjem priborjena zinaga.

Po dosedanjih šolskih postavah je bila ljudska šola prav posebna, gotovo dragocena lastnina svete cerkve. Farri predstojnik je bil že po svoji duhovski časti in po svoji službeni stopnji tako rekoč rojen voditelj do-

mače farne šole. To naravno zvezo farnega predstojnika s farno šolo je nova postava od 25. maja t. l. spremenila. Vendar pa, kakor sem že omenil zgoraj, imam to tolažilno upanje, da duhovščina kakor do sedaj tudi po sedaj ostane glavna moč pri vodstvu ljudskih šol, ter da bode mnogostransko dobrotljiv upliv do nje izkazoval. Razloček, v resnici ne majhen, bode samo ta, da mera tega upliva v prihodnje ne bode toliko zastavljena na častljivost duhovskega stanú, kolikor na osobno veljavo duhovnega pastirja, to je, na njegovo višjo razumnost in omiko ter na žarečnost njegove ljubezni do mladosti, tiste ljubezni, katero nam s svojim zgledom priporoča Gospod, rekoč: „Pustite male k meni priti; ker njih je nebeško kraljestvo.“

Ako bode kdaj, predragi, samostalni dušni pastirji kterekele duhovnije, imeli boste, vsaj tako zdaj še upam, v srenjskem šolskem svetovalstvu svoje častno mesto, in oboroženi z lastnostimi poprej naštetimi, boste vse to npravno telo kakor preživljajoča krepost razsvitljali ter nagibali k vsemu dobremu. Veljava, katero vaši besedi daje častitost duhovske službe, bode porok, da bodo otroci pridno v šolo hodili, pa tudi boste imeli v rokah mnogo pripomočkov, s katerimi utegnate ves tek učenja po naravnem poti voditi in krepko spešiti. Ako boste pa za katehete v šoli, odperto vam bode še le prav široko polje. Kakor kateheti boste, to se vé da, najprej pogled malih obračali tje gori k večnemu Očetu, stvarniku in Odrešeniku ter jim zasajali v serca blaženo kal tiste ljubeče pokorščine, ki tudi takrat še ostane zvesta, kader jo meso in kri grenko čuti. V lepem soglasji boste delali s svetovnim učiteljem, in torej se tudi soznali z učnimi tvarinami, ki prav za prav spadajo samo v njegovo službeno področje. Dostikrat najdete priliko, da učitelju, ki bode z vami nosil težo in vročino dneva, s svojo višjo znanostjo in izkušenostjo podpomorete; da mu po priliki pokažete vspešnejši način učitve, ter časi tak dobrodejen poduk tudi s svojim zgledom pojasnite, to je, da sami z nežaljivo postrežnostjo kako uro prevzamete nauk. Ako boste to opravljali s tisto ljubeznjivo prijaznostjo, ktera ne ponižuje ampak povzdiguje, ktera ne zapira ampak odpira serca, utegne se vam kdaj posrečiti, da se upadajoča serčnost učitelja vnóvič obudi, zamerla gorečnost spet vname. Ta misel naj se vam vkorenini globoko v serca, da boste pripravljeni povsod, kjer bode kaj pomanjkljivega, pomagati; da se pazno vsega poprimete, kar ljudstvo v resnici pospešuje na poti prosvete in omike, kar njegov časni in večni blagor res povikšuje. Kje je kdo tako nasproten, tako sovražen našemu ljudstvu, da bi si vas upal v takem blagem početju zavirati?

Ako se vi, predragi, razcvita šole poprimete z veselo udanostjo in z darežljivo serčnostjo, za vselej prazen zvek ostane tisto glasilo: „šolo proč od cerkve!“ Le domislite se besed, s katerimi je Gospod vprašaje svojega prvega učenca nagovoril: „Simon, Jonov sin, ali me ljubiš bolj od teh?“ Po zaterditvi višje ljubezni mu izroči pašo vseh svojih jagnjet in ovac. Tako se bode tudi vam godilo, če boste v srcih imeli večjo ljubezen do naše mladosti od drugih, kateri bi se ji utegnili vrivati za vodnike. Serca staršev in otrok vam nehoté padejo v last. Ko starši razvidijo, koliko vam je do tega, da se njihovi otroci zares kaj prida naučé, kako ste jim pripravi postreči, z veseljem jih bodo prepustili vašemu zvestemu varstvu, radi se odpovedali kacemu revnemu dobičku, celó mislili ne bodo na to, da bi jim otrok s svojim majhnim delom domá utegnil kaj koristiti. In ko otroci opazijo, kako vas žene skerb za njihovo omiko, kako zaradi nje sami sebe pozabite, svoje lastne zložnosti ne gledate, tudi proti volji staršev bodo tiščali v šolo; kajti neko prečudno

čarovno moč ima zatajevalna ljubezen do človeških src. Ne samo od blizu, ampak tudi od daleč, ne samo o solčnih, s pomladanskimi dišavami napolnjenih dnevih, ampak tudi v deževnih in vetrovnih, v snežnih in vihnih, iz dolin in s hribov bodo dečki in deklice s povzdignjenim srcem hiteli v šolo, če jih bode navduševalo zaupanje, da se ondi pred svojim dušnim pastirjem poživé v milem svitu njegovega očetovskega obličja. Magnet srcá vleče brez vpora, skrivnostno, vnénje sile ne potrebuje. Naj vam kdo izkuša odtergati otročje serca, — zastoj! Boljše narave se človek ne more popolnoma iznebiti.

Le s serčno besedo in plemenitim djanjem dokažite, da kerdelo malih v resnici iskrenejše ljubite od družih, kakor pokorne ovčice vaše paše bodo hodili za vami ter slušali vaš glas. Pa ne odjenjajte od skerblijve čujočnosti; z ljubeznijo dobrega pastirja hodite tudi vi za njimi po vseh potih. Ko otroci odrastejo délovniški šoli, naj bode to vaša tolažba in vaše veselje, da boste zbirali mladost tudi ob nedeljah v šolski sobi okrog sebe. O taki priliki boste uk, ki ga je podelila délovniška šola, razumno nadaljevali. Vedno se godí po svetu mnogo dobrega in hudega, veselega in žalostnega, mnogo kar serce povzdiguje ali pobija, kar se v posnemanje priporoča ali napolnuje s studom: vse to jim boste mogli pripovedovati in tako v njih buditi ali višji pogum za dobro ali krepkejši gnjus do hudega. Včasih jim boste iz dobrih knjig ali časopisov primerne sestavke brali ali brati odkazovali; pa kar se bode bralo, to boste razlagali, na mlade poslušalce obračali ter jim tako vsestransko širili njihovo vednost. Naznanjevali jim boste o taci prilikah, kako se jim je ne samo dušne ampak tudi telesne škode varovati, kako jim je boljšati si gospodarstvo in sploh si zemeljsko bivanje krasiti. S takim obdelovanjem koristnih ljudskih knjig boste tudi sebi izročene ovčice najboljše napeljevali, da bodo podučilne knjige sami prebirali in uméli. Zavest, da se njih um bistri, vnemala jim bode veselje do branja, in primerno branje bode njih нравnost vedno bolj blažilo. Domače slovstvo, ki je po slovstvenih družtvih rodilo že toliko lepega cvetja in toliko plemenitega sadú, gotovo tudi v prihodnje ne bo zaostajalo, temuč podajalo vsakoršnih pripomočkov, s katerimi boste svoj kerščansko-izobraževalni poklic doverševali.

Naj se tedaj šolska postava razmota kakor si bodi, vendar ne smemo nikdar misliti, da bi bilo duhovstvo kdaj oproščeno skerbi za versko in нравno omiko šolske mladosti. Tudi v prihodnje se bo verno ljudstvo z zaupanjem oziralo k svojim dušnim pastirjem, in od njih pričakovalo, da bodo malim, ktere so v svetem kerstu prerodili v otroke Božje, lomili kruh višjega duševnega življenja. Nikakor se tedaj ne bodo smeli obupno odtežati, ampak serčno se poprijemati vsake prilike, po kateri morejo rastočemu zarodu donesti tisto izobraženost in prosveto, v katero vsi z enim glasom poveličujejo čast in slavo Gospoda, ki prebiva v nedosežni svetlobi.

Dr. J. K. Pogačar.

Dr. Jan. Sernec in nova posvetna zakonska postava.

(Konec.)

III. Dr. Sernec in nova zakonska postava oziroma na sodnijsko oblast.

Kakor postavodajna, tako pripada — po pravnem pojmu — tudi sodnijska oblast gledé zakonskih prepisov sv. cerkvi. Le tisti, katerim je katoliška cerkev zgolj „stranka“, kakor so n. pr. frejgemajndlerji ali tajčkatoliki, ki živé od državne milosti, le tisti, pra-

vimo, se povzdigniti ne morejo do spoznanja, da je katoliška cerkev, ker je kraljestvo Božje na zemlji, samooblastna, neodvisna v svojem delokrogu.

Naš g. odvetnik, ker je že enkrat postavodajno oblast gledé zakona državi izročil, le dosledno postopa, ako ji izroča tudi sodnijsko oblast. Zatoraj piše ves zadovoljen s svojo razpravo: „V prihodnjič bodo le sodili državni sodniki o veljavnosti zakona, pa tudi o ločitvi pravih soprugov.“ Ker se g. doktor sklicuje na svojo doslednost, rekoč: „Ako smo za resnično spoznali načelo, da država določuje pogoje k zakonu, tedaj tudi moramo brez ovinkov (kako pa da?) priterditi nasledku tega načela, da namreč država ima soditi o tem, ali so bili spolnjeni ti pogoji, tedaj, ali je zakon veljaven ali ne,“ — naj dovoli zdaj tudi nam, zastopnikom katoliškega prava, da sklepamo dosledno in rečemo: Ker je načelo, da se zaderžki tičejo zunanjih okolištin, toraj v državino področje spadajo, po vse krivo, zvijsko: toraj tudi res ni, da bi država imela pravico, soditi „o veljavnosti zakona.“

Ravno tako krivo in zares poveršno je, kar navaja g. odvetnik v poterjenje svoje misli, da pripada državi „ločitev pravih soprugov.“ Piše namreč: „ločitev ni enako sveta stvar, kakor poroka; ločitev je ravno narobe začasno razdruženje zakona zavolj zavr proti vspešnemu nadaljevanju zakona. Ali je takošna zavira postala, to vprašanje se ravno tako tiče zunanjih in pravnih razmér, kakor v začetku zakona pogoji k zakonu.“ — Kaj bi človek rekel k takim razlogom? Ločitev sama ob sebi, se vé, da ni „sveta stvar,“ pa ona svetosti sv. zakramenta do živega sega, ker vničuje njegov vzvišeni namen v časno, še bolj pa v večno nesrečo ločenih, ako Bog, vstanovnik zakona, ki je oba ločenca po zakramentalni zvezi sklenil, te ločitve zavoljo puhlih, drugač odstranljivih vzrokov ne odobrava. Kristus uči: „Kar je Bog sklenil, tega naj človek ne loči,“ ampak to storiti le zamore Božja oblast. Tega prepričanja, te tolažbe, da je ločitev pred Bogom veljavna, da si toraj nedolžni del ničesar očitati nima, ne more nijedna oblast na svetu, razun svete cerkve, zakonskim dati. Če g. odvetnik dobro premisli, kar je bilo rečeno o bistvu zakramenta sv. zakona, se lahko prepriča, da, kakor pogoji k začetku zakona, tako tudi vprašanje, ali so se ti pogoji spolnovali ali ne, se ne tiče samo „zunanjih in praznih razmér“, ampak da so to cerkveno-pravne razmere, ki izvirajo iz zakona kot zakramenta, pri katerih posvetna oblast zato besede imeti ne more, ker gre tukaj za nasledke zakramenta, ki se dan za dnevom pri zakonskih kažejo in kazati morajo, in o katerih gre sodba le cerkvi. Kakor bi napačno bilo, ko bi si posvetna oblast prisvojevala pravico soditi, ali je kdo še obvezan spokorne dela opravljati, ki so mu v zakramentu pokore naložene bile, češ, da je človek zunaj cerkve in spovednice državljan, čigar „pravne razmere“ pripadajo državi: isto tako napačno je, ako se z dr. Serncem sklepa: ker so vzroki, zavoljo katerih med zakonskimi prepis navstane, vnani (prešestvo, tepeži, hudodelstvo), toraj preiskava teh vzrokov in tedaj tudi razsodba, oziroma ločitev zakonskih spada v področje državino. Qui nimis probat, nihil probat, lahko tukaj rečemo. Cerkev, ki je postavila pogoje zakramentu zakona, vé tudi, kaj obsegajo in ktere dolžnosti imajo zakonski, da se ne pregrešijo zoper svoj sveti stan. In ker je temu tako, zato povdarja toliko sama država, da v zakonskih prepisih najprej skuša cerkev razdražbo poravnati, ločitvi v okom priti. — Komur gre postavodajna oblast pri zakonu, temu gre tudi sodnijska; in ker ima cerkev postavodajno oblast, si prisvojuje po vsi pravici tudi sodnijsko oblast v zakonskih

zadevah*), kakor ji je sploh tudi v družih rečéh sodnijska oblast od Kristusa izročena, ker nobena vlada samostalna brez sodnijske oblasti obstati ne more, tedaj tudi cerkvena ne.

Ali morebiti g. odvetnik ne zaupa cerkvenim sodnikom zmožnosti, zakonskih prepisov preiskovati? Pa mogoče, ki imajo pri tem opraviti, so se učili cerkvenega prava ravno tako, kakor svetni pravniki državnega; imajo cerkveni sodniki knjig te verste toliko in tako izvrstnih, kakor jih državni pravniki gledé zakonskih zadévk nimajo in jih imeli nikdar ne bodo. — Ali pa morebiti dr. Sernec, ker tako čversto reklamira svetnim sodnijam pravico, zakone razdirati, meša zakonske obravnave s svetnimi? Naj mu torej povemo, da je za zakonske obravnave v preprih predpisana od cerkve okrajšana civilna pravda (summarischer Civilprocess), pri kateri se večidel, kolikor je le mogoče, brez škode reči, vsa obravnava prikraja in se vseh pravnih vanjk ogiblje, da se reč berž skončá in zakonske razmere hitro zopet poravnajo. Ni tedaj to redna civilna pravda, na katero morebiti g. odvetnik misli. Zato pa tudi pri taci zakonskih obravnava vse, kar je zgolj svetnega, policijskega, kriminalnega, preiskuje državna sodnija, in njene razsodbe, kot podatki za obrnavo, imajo določilno veljavo pri cerkveni sodnii, kakor tudi vse državopravne razmere, ktere g. doktorja motijo, da ne more pravega zadeti, spadajo v področje posvetne oblasti. Cerkev le izreče, ali je zakon veljaven ali ne, ali je ločitev pravična, pred Bogom veljavna, ali ne; — vse drugo določuje svetna oblast, ker je s tem cerkvena oblast pri kraji.

Da gosp. dr. slednjič tudi civilnemu zakonu majhne vratica odpira in hvali previdnost postavodalcov, „da so določili, da smé državni vradnik poroko(!) opraviti, ako se duhovnik tega opravila noče lotiti,“ — se pač ne bo nihče več čudil, kdor je spoznal po vse jožefinsko stališe g. odvetnika. Smešno je le, ko je že v začetku svoje razprave rekel, „po pravici je cerkev določila poroko za zakrament,“ da zdaj brez pomislika „vradniku“ škropilnik v roke potisne, češ, „da smé poroko opraviti!“ Če je g. doktorju poroka zakrament, je tu goropadno bedarijo napisal; če mu pa poroka ni zakrament, potem pa gotovo ni prevdaril, da bi tako poročenje nič drugega ne bilo, kakor od vlade privilegirano prileštvo!

Naj nam g. odvetnik prizanaša, da smo se z njegovo razpravo tako dolgo pečali. Zgodilo se je le, da mu pokažemo krivo pot, po kateri hodi, in da ga to nagne, stvar iz katoliških knjig si pojasniti in ne se iz nevednosti sv. cerkvi upirati. — Non quis, sed quid.

Blagovéstnik

starega zaveta.

Jezus Kristus je ravno tisti včera
in danes in vekomaj. Hebr. 13, 8.

18. Jona.

Prav očitna predpoda Jezusova je Jona. — Jona je bil prerok poslan ljudem oznanovat pokoro: Jezus

*) Conc. Trid. Sess. 24. can. 12. „Si quis dixerit, causas matrimoniales non spectare ad iudices ecclesiasticos, anathema sit.“ — „Die Kirche hat die Zuständigkeit der kirchlichen Richter in Ehesachen dogmatisch ausgesprochen und nach ihrem Rechte also auf diesem Gebiete für ihre Beziehungen nicht etwa eine mit dem Staate blos concurrirende, sondern eine ausschliessliche Jurisdiction. In dem geistlichen Forum kann also nur das Kirchenrecht in Anwendung gebracht werden. Unbestritten gelten aber nachdem R. R. in Bezug auf die Ehe als rein kirchliche Gegenstände alle Fragen, welche sich auf die Giltigkeit des Ehebandes, der Sponsalien und auf Trennung von Tisch und Bett beziehen.“ Tako piše svetni pravnik in slavni profesor prava dr. Schulte.

je bil naj več med preroki; tudi poslan, da oznanuje pokoro! — Jona Izraelci, njegovi bratje, niso poslušali: tako tudi Zveličarja našega Izraelci, bratje njegovi, niso hotli poslušati. — Jona dobi povelje, naj malikovskim Ninivljanom pridiguje pokoro in Ninivljani se spreobrnejo: Jezus Kristus oznanuje po svojih apostelnih ali poslancih brezbožnim ljudstvom pokoro, in le-te se spreobračajo. — Jona, nepokorni Jona vzbudi vihar zoper sebe in je veržen v morje: Zveličar naš, nedolžen, toda obložen z grehi vsega sveta, terpi kakor grešnik pred Gospodom in je izdan v smert; — komaj je Jona veržen v morje, že je utolažena jeza z nebá, in vihar potihne: Zveličar gre komaj v smert, že je potolažena jeza Božja, in njegova pravica se spremeni v milost. — Jona ostane tri dni ribi v trebuhu in pride živ iz nje: Zveličar ostane tri dni v grobu in izide živ iz njega. — Jona rešen oznanuje Ninivljanom pokoro: Jezus Kristus dá po svojem vstajenji apostelnom povelje, naj oznanujejo evangelij vsem narodom.

Doslej je bilo načrtanih osem najst predpodob Kristusovih. V Adamu se kaže Kristus kar nov očk, po katerem se prerodimo v otroke milosti Božje; v Abelju kar mučenec, ki zavolj pravice po nedolžno terpi in je od bratov preganjan in umorjen; v Noetu kar prenovitelj sveta, kateri hudobni človeški rod v novi barki, t. j. v cerkvi svoji otéva iz grešne povodnji; v Melkisedeku kar veliki duhoven ali mašnik, kateri se v podobah kruha in vina svojemu Očetu daruje za nas; v Izaku kar voljno velikonočno jagnje, ki odjemlje grehe svetá; v Jakobu se kaže hudo stiskan in skušan, ki pa srečno premaga vse nasprotnike; v Jožefu po krivem zatožen in nedolžno preganjan, ki pa hudo z dobrim vračuje in brate z dobrotami obsipa; v Jobu mož bolečin, na katerem ni ne podobe ne lepote; v velikonočnem Jagnjetu kakor pravo Jagnje Božje, v čegar kervi se grehov očistujemo; v bronasti kači kar na križu povzdignjeni Zveličar, kateri pik stare kače, to je hudiča, ki je morivec od začetka, z balzomom božje milosti leči ali ozdravlja; v mani ko čudovitni kruh nebeški, ki hrani in nasitjuje popotnike na potu proti nebeški očetnjavi; v Mojzesu veliki prerok, zakonik ali postavodajec in ljudski voditelj, kateri izpeljuje in reši Božje ljudstvo iz sužnosti greha in satana; v Jozvetu kot rešitelj in voditelj, kateri izvoljeno ljudstvo pelje v obljubljeni deželo nebeško, kjer so vse dobrote, pa ni nobenega terpljenja; v Gedeonu kot boritelj zoper sovražnike ljudstva Božjega, ki z malo branitelji premaga svet; v Samsonu kot močni lev iz Juda, kateri stare moč smerti in pekla; v Davidu preganjan vladar, kateri je po več kot tridesetletnem poniževanju, nadlegovanju in terpinjenju spoznan za kralja vseh kraljev; v Salomonu veličasten vladar, ki zbira jude in pogane v eno kraljestvo Božje; v Jonu spokoren pridigar, kateri s smertjo dopolnjeno odrešenje venča s častitim vstajenjem svojim. —

Pač ni težko, iz teh predpodob spoznati tistega, na katerega so vse pomenljivo kazale, in ta je Jezus Kristus, naš Božji Zveličar, katerega so pričakovali narodi in kakor v slikah popisovali tudi preroki.

Cerkev ni sovražna vednosti in obert-nijstvu.

Tolikrat se bere in sliši, da cerkev je sovražnica napredku, vednosti, olik; podtikuje se ji, da je prijateljica mraka srednjega veka, nasprotnica svetlobe. Mnogi so, ki res ne dvomijo nad resnico tacega krivičenja; drugi spet si mislijo, nekaj le vendar mora resnica biti pri ti reči, kako bi mogla sicer tako neusmiljeno prepovedovati branje bukev, ktere so pisali pravi učenjaki.

O tamoti srednjega veka govoriti se zdi smešno vsakteremu, kdor le količkaj pozná srednji vék; kdor vé, koliko se je storilo na polji znanstva in umetnije, sleherni bo moral tako govorjenje kot nespametno, brezglavno zavreči, kdorkoli ni v knjižnicah ogledoval samo platnic bukev, temuč se je soznanil tudi s obsegom. Kaj bi počel sedanji svet, ki se toliko baha in ponaša z oliko in učenostjo, ako bi ne imel bogate zaloge, k kateri mu je vrata odperl ravno srednji vek? Bil bi tolik berač na umu in v vedi, kolikoršen je na sercu. Kdor tedaj o tami srednjega veka govori, si sam sebi spričuje, da je zaguljen nevedež v zgodovini.

Cerkev ne more biti sovražna pravi vednosti, in tudi ni. Prave vednosti naloga je: um in serce človekovo navdajati z resnico, bogatiti ga z blagočutnostjo! Bi li mogla cerkev, ktera ima sveto nalogo, resnico oznanovati vsem narodom, ter jo vsajati v vseh serca, nasprotovati pravi vednosti, tako močni svoji služabniki?

Res da je vednost, ki si na vso moč prizadeva, resnici vse pota zapreti, jo zakrivati, pačiti, ktera tedaj noče razsvetljevati, ampak tamniti, ne blažiti, ampak gerditi; toda s tako vednostjo, ki ne goji resnice, temuč jo še le zatira, nikakor cerkev prijateljstva sklepati ne more; in ako si prizadeva odverniti plodovitosti take vede, ji mora človeštvo hvalo vediti.

Kako bi tudi mogla cerkev biti nasprotna napredku prave vednosti? Kajti, ako napreduje človeštvo v vednosti in učenosti, napreduje tudi v dobrem, v čednosti. Resnica in čednost ste tesno sklenjeni, in laže bi ločil luč od gorkote, nego resnico od čednosti. Ne bo se duh človeski soznanil z resnico, ako ni serce vdano resnici.

Modrost, to je, prava učenost, se ne vseli v slabo serce. Kjer je tedaj prava vednost, ondi mora biti tudi veselje in navdušenost do čednosti. More li cerkev, velikanska naprava za blaženje človeštva, zopervati pravi vednosti? Cerkev le sovraži napačno vednost, ono, ktera služi laži in peklju, ktere namen je, omrežiti človeku resnico, ter mu jo ugrabiti. Cerkev je nasprotnica tami, ne pa svetlobi, sovraži laž, nikdar pa ne resnice; ljubi in pospešuje pa sleherni služabnico resnice, in taka služabnica je prava vednost.

Cerkev pa tudi ni sovražnica obertnijstvu. Namesto moči človekovih rabiti natorne kot sredstvo, da se premaga natora sama, skrajševati daljine, ki ločijo dežele in ljudstva narazen, množiti pomočke za kupčijo; vse to ni nič napačnega in hudega. Ako si ljudje premoženje in dobrine, ktere jim Věčna dobrota deli, laže in z veči urnostjo menjavajo, to ni škodljivo veri in človeški družbi.

Cerkev ne more biti sovražna takemu obertnijstvu; kar ona mora zavračati in obsoditi, je napačna raba obertnijstva, ako hoče ono ko vladar brez viši oblasti gospodariti. Cerkev zametava le napačni duh, neversko početje, ktero se dandanes v veliko škodo obertnijstvu vsiljuje.

Poglejmo le nekoliko naše tovarne (fabrike). Odtegnjene so blaživni moči (vplivu) keršanstva; one s premnogim in neprenehljivim delom oslabljujejo moči delavnega ljudstva, gospoda svojega pa nezmerno bogaté. Ne da bi delavce napeljevale k duhovnemu življenju, jih marveč delajo sužnje zemeljske tvarine. Kje so ljudje, kterim bi sedanje fabrištvo duh razsvetljevalo, serce blažilo? Obertnijstvo dandanes ne dopuša dajati Bogu, kar je Božjega, ne dopusti spodobno vdeleževati se službe Božje o nedeljah in praznikih; in kaki je nasledek temu? Preziranje duhovnih potreb, praznosta duha, zavidnost do premožnih, zanemarjenje otročje odreje, zaguljenost v posvetno in oterpnjenost duha, suhoparna sebičnost se polastuje delavskih deržin. Obžalovanja vredna je velika npravna spačenost, zlasti ženske

mladine po marsikterih fabrikah. Mnogo jih je, ki se s kužljivim zrakom nakopljejo bolezen na pljuča, ktera je dostikrat vzrok prezgodnje smerti. Ali še veliko žalostneje je to, da se navzamejo dušne kužljivosti in s tem vse nesreče. Obertnijstvo, ktero se brez keršanstva obrazuje, ni drugega kakor velikanska mašinarija, ktera bo prej ali slej to jako nališpano in nakošateno družbo zgrabila s svojimi železnimi kolesi in bo neusmiljeno terla njene nežne ude. Le samo tako obertnijstvo, ki človeku pogin nakopava, mora cerkev obsojati, kajti glas cerkve je: Premagaj natoro in njene moči, stori si jo sužnjo duha, dekle človeštva, sredstvo slavi Božji! Cerkev govori gospodarju: Ne pozabi, da so nebesa, da je tudi delavec tvoj brat, kteremu je Bog dal neumerjočo dušo; ne pozabi, da vse djanje in prizadevanje tvoje in tvojih delavcev bo brez vapeha, ako njegov namen ni slava Božja, ki je naravi in ljudem moči dal. Le potem bo obertnijstvo blagoslovila cerkev, le potem bo ono sredstvo pravemu napredku. (Po Volksbl. v Chik.).

M.

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. V torek, rojstni god svitelega cesarja Franciška Jožefa, so mil. knez in škof imeli v stolni cerkvi ob desetih slovesno sv. mašo v pričo višega vradnijstva in vojaštva in družega občinstva. — O tej priliki je neki kočijaš, ki je pridiral po gospoda, povozil 8letnega dečka, ter so ga hudo ranjenega domu odnesli.

— Uni petek so v Ljubljani srenjevali vseučilišniki ter so se poganjali v prid slovenšine, kakor je že bilo povedano; 15. kim. pa bodo učitelji kranjskih šol tudi v Ljubljani taborili, in 6. kimovca štajerski Slovenci že spet v Žalcu pri Celji zbor imeli.

— Odbor za ljubljansko mestno godbo se je vstanovil; predsednik mu je g. Peter Kozler, blagajnik g. Mat. Gregorič, tajnik g. Ed. Pour. Služba za kapelnika je razpisana.

— V saboto se prične v reduiti deželni zbor.

Z Dolenskega. (Nove orglje v Knežaku.) Perve dni tega mesca sem zapustil za nekaj časa prijazne z gojzdiči in vinogradi ovenčane griče dolenske, ter sem se podal na manj prijazno, pa meni vendar ljubo zemljo kraško obiskat sorodnikov in nepozabljivih mi prijatlov. Veselilo me je v Knežaku pri novem fajm. gospod A. Drobnič-u, ko sem vidil, da je v kratkem času in v zeló slabih okolišinah cerkev in svoje stanovanje mnogo olupšal. Poseben kinč cerkve in siromaške fare so brez dvombe nove izverstne, po gosp. Malahovskem izdelane orglje. Če je že zunanja podoba tih orgelj prijazna, in klavijatura lepo izdelana, zasluži vendar naprava za sapa naj večji hvalo. Edini meh lahko 10leten deček goni. Glas orgelj je prijazen in dopadljiv; glasno in polno donijo, kadar vse spreméne odpreš, po prostorni Božji hiši, in zopet ljubko in mило, kadar bolj tiho spremljaš petje. Bodisi da igraš sam, ali da le poslušáš, ne moreš se lahko ločiti od zares hvale vrednega dela. V primeru ž njih zunanjo podobo in močnim in prijaznim glasom je cena nizka; veljale so orglje s 13 spreméni 1000 gld. Hvala gosp. Malahovskemu, ki se je v resnici skazal moža in mojstra. Bog poverni svitlemu cesarju, ki so z lepim darom 200 gld. pripomogli k napravi orgelj; serčna hvala verlemu, neutrudljivemu k fajmoštru, ki ni počival, dokler ni omislil, kar je tako iskreno želel; Bog oblagodari faráne, ki so o slabi letini, pri pičlih zaslužkih doveršili to lepo delo. Res je sicer, da še niso popolnoma stroški poravnani, pa upati je, da se bo to pri tolikem veselji za nove orglje kmali zgodilo.

B.

Iz Maribora. A. Obhajali smo od 10.—14. vel. serpana duhovske eksercicije, kterim je bil vodnik

prečast. g. P. Serapion, prednik karmelitov v Gradcu. Vdeležilo se je eksercij 37 vnanjih in 12 domačih, vseh skup tedaj 49 duhovnikov razun mil. knezo-škofa, ki so bili ves čas pričujoči. — Premišljevanja so bile potrebne današnjega časa primerne, in reči mora vsak, da mu je prav do serca seglo prepričanje, da je zares le v sv. veri in cerkvi Jezusovi shranjeno zdatno zdravilo za hude dušne bolezni sedanjega rodú. Bolj ko so duhovniki polni svete vere in pokorni, natančni služabniki sv. katoliške cerkve, več bo tudi zdravega, čvrstejšega življa v katoliških narodih. K temu pa močno pripomagajo duhovne eksercije; kajti po besedah prevzvišenega nadškofa dunajskega kardinala Ravšer-ja mora tisti, ki hoče v sv. Duhu uspešno delati, najpred sam vredna posoda sv. Duha biti.

Ta misel se nam je zbudovala, ko smo prečast. g. patra poslušali. Njegova beseda bila je čisto prosta, brez posebne govorniške umetnosti, še navadna vravnava svetih resnic po določenih razdelkih se je večidel pogrešala; vendar so imele besede neko posebno vabljivo moč, kateri se pravična volja ustavljati ne more. In zakaj to? Zato, ker je pri njem beseda Božja meso in življenje, ker govori iz njega mili duh kristjanstva; ob kratkem: ker je govornik sam posvečena posoda sv. Duha!

Tako imajo tedaj duhovske eksercije dvojni dobiček: prvič se duša otrese vsakdanjega, posvetnega prahu, ki se tudi pravičnega sčasoma vendar le prime, in človek postane tako bolj pripravna posoda, ki jo sv. Duh s svojimi darovi napolnjuje; drugič pa tudi vsak deležnik prav očitno pri eksercijah vidi, kako lahko, kako uspešno se dela v kraljestvu Božjem na zemlji, in koliko se da opraviti v dušno zveličanje bližnjega, ako je služabnik Božji pripravno orodje sv. Duha, ki je začetnik in doveršivec vse kreposti! — Obudi naj Bog povsod živo prepričanje, kako potrebne in blagonosne da so duhovske eksercije!*) —

Med tem, ko to pišem, mota svojo prvo pridigo v Mariboru v neki oštari frajgemaajndler Körbler, iz Gradca prišedši. Koliko „vernikov“ da bode zajel, ne vemo; to pa vemo, da je razposlal posebno med tukajšnje protestante neki katekizem, ki je soderga kristijanskih in liberalnih misel, prav načert za nov babilonski turn!**) — Pred njim je skušal svojo srečo nemški materialist („začimbar“ ima Gutsman v svojem slovarju) Marquond, pa kakor čujemo, opravil je tako malo, da je že mislil vstopnino na 2 krajcarja znižati, da vendar več mariborskih začimbarjev na svoje limanice dobí. — Očividno se dopolnjujejo pri nas, kakor po družih mestih, besede sv. apost. Pavla: „Prišel bo čas, ko ne bodo (ljudje) več terpeli zdravega nauka, temuč si bodo jemali po svoji pohotnosti učiteljev, ki gladijo ušesa. (II. Tim. 4, 3.)

V Gradcu so mil. knezo-škof frajgemaajndlerjem nasproti od 9.—16. t. m. vsak dan ob 6 popoldan v stolnici pridigovali. Poslušavci so k pridigam tako tiščali, da so že celo uro pred pridigo bili polni cerkveni stoli. — Tudi pri nas se bo menda kaj storilo, ko začenja duh nevere do živega segati. Še nekaj. V nedeljo 16. t. m. se je napravil dosedanjemu okrajnemu predstojniku Rotondo d' Aralza v kazini slovesen obed za odhod.

Slovstvo.

Kakor vojaku orožja, je treba nam v sedanjih zmedenih in zdraženih časih dušnega orožja zoper različne

*) Naj bi se skorej že začele pa tudi duhovne vaje večkrat za posvetne ljudi, katerih je toliko suhoparnih kakor meglja brez dežja, ker je premalo nenavadnih pomočkov; za navadne so pa že premertvi.

**) Ko bi Maribor ne bil germaniziran, bi se mu taki lesičniki ne bližali.

nasprotnike, tim več, ker ti nasprotniki zmage išejo, upajo pa na to, da mešajo vse prave in čiste zaumene (zapopadke ali pojme) z napčnimi, namreč, da dobro imenujejo slabo, slabo — dobro, napčno — pravo, pravo — napčno. Zoper tak narobe-svet so nam pomoč posebno izverstne knjige, ki nam dajejo čisto, neskaženo resnico, ter nam kažejo kot zvezda modrim pravo pot proti našemu cilj in koncu. Vsim omikanim so potrebne take dobre knjige posebno tudi v verskem in npravnem oziru, ker se pri vsaki priliki vidi in sliši, kako pičlo podučeni o keršanskih zadevah so tudi sicer izobraženi ljudje. Kakor nebeški angelj mlademu Tobiju so pa želeti take dobre knjige odrastli omikani mladosti, ki še ni dovelj trdnega značaja ter se po spridenih knjižurah tako lahko na levo oberne in lahko za vselej zaide. Danica je že v št. 29. t. l. kratko izrekla tehtno besedo: „Mladeneč kam?“ Kdo bi si ne želel na vprašanje dobrega sveta? Tacega daje lepa knjižica z naslovom:

Gedanken und Rathschläge gebildeten Jünglingen zur Beherzigung von P. Adolph v. Dos. S. J. 2. Aufl. Münster. Mitsdorfer 1868. Ne manjka se sicer bukev za napeljevanje k pobožnemu življenju, kakor je n. pr. znana „Filoteja“ za vse stanove; za mladost posebej Arvisenet: Führer der Jugend, Collet: Theotimus itd.; vendar smo pa pisatelju prav hvaležni za lepe bukve, ki potrebi prav vstrezajo in se ozirajo na vse zadeve mladosti, in sicer nedolžne in zgubljene, ter iše „vsi vse biti.“ Skušeni in bistri psiholog pozná vse gube in kota mladih serc in vé najti in ozdravljati vsako rano. Mikavno, temeljito in obširno uči vse čednosti si pridobiti in v njih napredovati; kakor modri Mentor vodi na vsih potih, in z modrostjo od zgoraj daje pripravno podučenje in odgovor na mnogoverstne vprašanja in zadeve mladih serc; vse razodeva serčno ljubezen do mladosti, za ktere blagor se je pisatelj že obilno trudil v mnogih zadevah. Ker je v tem natisu tudi jezik opiljen in primerjen živi mladosti, želimo, da bi lepa knjiga se vedno bolj razširila, in jih veliko v keršanskem duhu poterdila. Da bi ložej stoteran sad rodila, je tudi cena znižana (1 tol. 5 gr.)

Druga v verskem oziru izverstna knjiga je: Apologie des Christenthums von Fr. Hettinger, 2 Bände in 4 Abtheil, Freiburg, Herder 1867. Obširno in vsestransko pisatelj primerno potrebam časa dokazuje, da je keršanska vera od Boga, in ovrača nasprotne ugovore v modroslovskem in bogoslovskem oziru. V prvem delu, ki je v kratkem doživel tri natise, zavrača zmote nasprotnikov, je položil pravo podlago in historično dokazal, da se je Bog razodel v Kristusu, razložil je lepoto večne resnice in njen vpliv v človeški rod. S tem sklepa obilnost izrekov naj slavnejših pisateljev vsake dobe in vsih ved, kakor se to le malo kje nahaja, ter doveršuje s tem človeško spričevanje za božji značaj keršanske vere. V drugem delu razlaga po enaki poti posamezne poglavitne resnice enako primerno za razum in serce. Močno priporočamo to slavno delo vsem omikanim, katerim je mar, da se temelito podučé v keršanstvu, sosebno pa še odrašeni mladosti zavoljo lepe pisave, ktera dela to branje mikavno in prijetno. Le škoda, da je delo tako obširno (do 2200 str.), in zato dosti drago (čez 10 gld.). —

Potrebam časa je primerna tudi znana knjiga: Bibel u. Natur von Dr. Reusch, Freiburg, Herder 2. Aufl. 1866. V naši dobi natoroznanske vede močno napredujejo, in nekteri so mislili in terdili, da bo ta napredek overgel veljavo sv. pisma in s tem keršanske vere sploh, kakor da bi bila vzela astronomija streho znad glave in geologija tla spod nog keršanstva. Pa prava vednost ni in ne bo nikdar božjemu razodenju nasproti, ker resnica resnici ne naspro-

tuje. Kako se pa strinja božja resnica in človeška učenost v naravoznanstvu, jih je dokazovalo več učenih izmed katoliških bogoslovcev našega časa, n. pr. dr. Veith, Balzer, Bosizio in pa Reusch v imenovani knjigi, v kateri poljudno skazuje, kaj sv. pismo, kaj natoroznanstvo uči o stvarjenih rečeh, kaj je verska resnica, kaj prosta misel, od kod so videzno nasprotne mnenja, in kako se dajo striniti; kratko povzema dandanašnje navadne tehtne vprašanja, n. pr. Theorien der Erdbildung, Ur- und Jetztwelt, Mensch und Thier itd., tvarine namreč, katerih slehern ne utegne v obširnih spisih iskati, ktere je pa vendar treba vediti, ker jih nasprotniki le preradi tako razlagajo, da bi spodbili veljavo sv. pisma. Zato naj bodo enake v keršanskem duhu pisane knjige priporočene ne le bogoslovcem, ampak tudi drugim izobraženim, katerim je mar bramba druzega zaklada sv. vere. —a—.

Kaj je kaj novega po domačem in tujem svetu?

(Boste tudi to tajili?) „Poznam nekóga, učnega človeka, — ta je večkrat zaterdoval, da vse njegovo učenje in študiranje ga je čedalje bolj in bolj omahljivega in dvomljivega delalo v veri in vernem življenji: še le ko je čversto prebiral zgodovino sv. cerkve, je postal priserčen in v veri močen kristjan.“ Tako piše Avgust-Lehman (Pop. kath. Dogm. 1867). Vera je sicer dar Božji in čeznaturna luč, vendar se moraš prizadevati za-njo, če želiš pravi vernik biti, zlasti je treba tudi poslušati glas Božji, zveličavne navdajanja, in pa vere se učiti — vsak po zmožnosti sam za-se in pri očitnih podukih. Ko bi naši učeni zgodovino sv. cerkve tako premišljevali kakor dostikrat kebre, metulje, žuželke, gobe, podlesnico in marsikaj druzega: bili bi najboljši kristjani. — Prevdarjaj življenje sv. cerkve in prepričaj se boš, da se v nji življenje našega Zveličarja na zemlji vedno in neprenéhoma ponavlja. Majhna in neznatna, kakor Jezusek v Betlehemu, se rodi ali prerodi sv. cerkev tu pa tam. Kmali kmali spazijo kaki potuhnjeni in strahocencarski Herodi, da se pastirčki in priprosti tega nebeškega darú veselé, in nevošljivo začno zalezovati to božje dete, da bi mu v serce zasadili nož ali kakoršno koli si bodi bodalo. Morivno jeklo zadeva dostikrat mnogotere nedolžne, dete samo pa natiroma življenje ohrani, raste na skrivnem, dorašča, doraste, stopi na svitlo. Toda — zdaj! Začno se glasiti meseni pismouki ali pisači, nevošljivi farizeji z zobmi škripajo, vsakterih zmót služabniki božjemu mladenču krepeli pod noge mečejo, ga psujejo, preklinjajo, preganjajo, lažnjivo ovajajo in tožijo. Že si roke manejo usté se: „sedaj smo ga križali, že je v grobu, — sedaj bo mir pred njim!“ tudi kamen že pred grob valé in ga pečatijo; ali glej! nekončljivi mladeneč — ali če hočeš raji — devica, sv. vera, se tretji dan prikaže živa, zdrava, častitljiva in vkljub grobu, kamnu, stražam, pismarjem in farizejem obhaja naj veličastniši zmago! Tako je bilo, je, in bo.

Cisto gotovo je, da verni katoličani so bili vselej izmed vsih najboljši in najzvestejši podložni; vender farizeji in časnikarski pismarji neprenehoma kričé: „ako cerkve ne križate, ne ponižate, ji pravic ne prikrajšate, je v okove ne denete; niste cesarjevi prijatli!“ — Pa zastonj so polne vse večí gostivnice in kavane tacih pismarij (pravih katoliških listov se gostivniki in njih navadni gosti bolj bojé kakor „Bog nas vari“ križa); zastonj je neštevilno kovarstev v ti vojski zoper cerkev — skrivnih in očitnih; zastonj išejo svoj sovražljivi vpliv razširjati na levo in na desno, na visóko in na nizavo; zastonj degajo bakle razpóra v svetíše samo ter

išejo nižje duhovstvo shujskati zoper škofo, ktere je Kristus postavil, katerim so pokoršino obljubili pri posvečevanju. Ako na enem kraju nebeški ogenj nekoliko zadušé, pa na drugem kraju ali pa drugi čas na ravno tistem mestu desetkrat močnejši žar izbukne, — in ravno s tem, da s tolikim orožjem in pri tolikih pomočkih ti lomastuhi nič ne opravijo zoper cerkev, so sami najbolj živa priča, da je cerkev Božje delo.

Naj ima dunajska kokodajka „Presse“ toliko mladih, kolikor vse koklje v Avstrii piščet, in naj vzame v službo vse „Frenzelne“, kteri so bili že celo med protestanti zavoljo gerdenja sv. vere na odgovor klicani, ter naj v podobah egiptovskih „Manethov“ in vsakterih skremžarijah in figurah zasramujejo Boga Zveličarja in vesoljne cerkvene zборе, *) ktere sv. Duh vodi, ali pa namestnika Kristusovega in namestnike aposteljnove in učencev ter naj jih pitajo tudi s tistim gerdim imenom, ki ga brezsrmožljive peresa in usta večkrat ponavljajo; naj „Wanderer“ stokrat kvasi, „da reforme v cerkvi morajo izhajati le od posvetnjakov,“ — da „so si cerkveni višji sami oblast prilastili,“ da „njih cilj je le zgolj samovladarstvo“ itd., ostanejo vender le Kristusove besede resnica in ohranijo podstavo in moč, — ne pa modrovanja in preklinjevanja novih pismarjev in farizejev, — vrednih sinov svojih očetov. —

Ker smo v začetku tega spisa omenili, kako potrebno je študirati cerkveno zgodovino, ako se želi učeni pa v veri slabi človek v tem poterditi, kar je pri vsem drugem prizadevanji neutajljivo vender naj perva in najvišji dolžnost: naj še v enem zgledu iz te zgodovine pokažemo, kakošen je konec cerkvenih sovražljivcev in preganjavcev. Cesar Julijan, zaznamnjevan s sramotnim imenom „odpadnik“, je imel keršansko odrejo v mladih letih, če tudi z besedarijami arijanskega krivoverstva natrošeno. Ker so pa premalo čuli nad njim, se je skrivaj pajdašil z nejeverskimi modrijani, z vélikim čarnikom Maksimom in z drugimi lažniki in goljufi, ter je delal z njimi osnovo, kako bo keršanstvo zaterl, kadar bo cesar. Prilizovali so se namreč nečimernemu mladencu, kak in kolik ljubljene bogov je, kajti bo njih veljavo zopet povzdignil. Z 20. letom je bil od keršanstva odpadel. Zasedel je prestol (361—363) in obračal je vse misli in djanja na to, da bi zaterl kraljestvo resnice, kar, se vé da, tudi takrat ni bilo mogoče, ako-ravno je bilo še le dobro v začetku keršanstva. Vsem ločinam je dopustil vso prostost njih zmót. Katoliške šole je dal zapreti in katoliške bukve požigati; zaperte malikovavske tempeljne pa odpirati in poderte na novo zidati. Sicer pa je bil pravi plagijator ali zmikavt ter je marsikaj dobrega iz keršanstva v neverstvo zasejal, kakor ljuško podučevanje, skerb za ubožne, cerkveni red in celo samostane, — to pa zato, da bi občno priljubljeno mnenje od keršanstva odvernili in ga zopet neverški laži naklonili.

Neki dan pride v Antijohijo in ko vidi, da je to imenitno mesto že vse keršansko, se je silo razkačil. 11. oktobra 362 pogori neverški hram v bližnjem Dafnu; požgal je bil ogenj streho, vse zaklade in Apolonovo podobo od glave do nog. Julijan je hotel od malikovavskih služabnikov po vsaki ceni to slišati, da so kristjani malikoviše zažgali; ali čudno je, da tudi med največimi mukami so ti smertni sovražniki keršanstva le terdili, da ogenj ni žgal od spodej gori, ampak od zgorej doli, in kmetje so zagotavljali, da so vidili blisk z neba v hram švigniti. Kljub vsemu temu je Julijan v kazen za pogoriše v Dafnu ukazal véliko keršansko cerkev v Antijohii zakleniti in svete posode ji pograbit. (Ali ni tudi pri naših odpadnikih in judih konkordat in sploh

*) Gl. „Wien. Kirchenztg.“ št. 31

cerkev kriva zgube pri Sadovi in kdo vé, česa družega?! V zgodovini se vse ponavlja.)

Znamenito je, kako se je to povelje zverševalo in kar se je pri tem dogodilo. Dva odpadnika sta to povelje zverševala in sicer čezobilno ga spolnila, ker za perla sta kristjanom vse cerkve po mestu, ne le samo velike cerkve. Bila sta pa ta odpadnika: Julijanov stric knez Julijan in pa veliki blagajnik Feliks. Strašno sta bogoskrunila v veliki cerkvi! Feliks je kričal, „s kakošnim omizjem da si tesarjev sin daje streči,“ ko je vidil drage posode, odločene za Božjo službo od Konstantina in Konštancija. Knez Julijan pa jih je na tla zmetal, se na nje vsedel in naj nespodobniši reči z njimi počenjal. Arijski škof Evzoi mu hoče braniti; on pa ga za uho udari in kriči: „Bomo vidili, če se nebo meša v reči Galilejcev!“ Kadar sta bila vse pobrala, sta bila zapustila cerkev, in Gospod se je začel mešati v reči Galilejcev.

Feliks je še tisti večer vso kri izbruhal iz sebe skoz usta, s kterimi je preklinjal Sodnika živih in mertvih, in konec je bil z njim. Kneza Julijana ob ravno tistem času zgrabijo strašne bolečine po životu, kmali ga je bilo zgolj ured in gnojina, in mesto, s kterim se je svetih posód dotikal — na njih sedé — je gomazelo červov, ki se niso dali pokončati. Štirideset dni je živel odpadnik v tem strahovitem stanu; — satansko divjanje zoper kristjane pa obupljivo pečenje vesti, to je zapored rojilo po njegovem sercu tisti čas. Njegova žena, prav dobra kristjana, ga je priserčno prosila, da naj spozná v tem strahovanji božjo mogočnost Jezusa Kristusa. Res je na to ginjen cesarja prosil, da naj cerkve kristjanom zopet odpre, ker ga je le gorečnost za njegovo službo v taki strašni stan pripravila, v katerem zdaj hira. Julijan pa mu je kesanje v hudo štel in mu suhoparno odgovoril: „Jest cerkev nisem zapel in jih tudi ne bom odpiral.“ Drugikrat je temu nasproti terpinčeni bolnik k smerti obsodil keršanska oficirja Bonoz-a in Maksimilijana, ker sta se stanovitno branila ime Jezus odpraviti s svojih zastav ali bander. Pa spet je silil svojo ženo, naj ga gre v zbirališe vernikov molitvi priporočiti, da bo rešen červov in smradú. Ker se je bala, da bi se zato jeza Božja pa nad njo ne izlila ter ga ni hotla poslušati, je sam jel k Bogu klicati. Koliko pa mu je bilo prave resnice, je pokazal poslednjič s tem, da so mu ravno malikovavske vedeževanja brali, ki so mu obetale, da ne bo umerl, ter je pri tisti priči od červov obležen — umerl!

Vsa Antijohija s cesarjem vred je spoznala tako smert za očitno šibo Božjo.

Bila je pa blizu tudi Julijanova — sicer bolj znana smert. Na svet Maksima čarnika je bil namreč pričel vojsko zoper Persijane, in imel je sklep, da po dokončani vojski se bo pečal edino s pokončevanjem kristjanov, in v vse cerkve je namerjal ostudnež postaviti podobe nesramne malikinje Venere, kakor jih postavljajo dostikrat tudi kristjanje po očitnih krajih, še bolj pa v svojem sercu. Prizanašljivost Božja pa se je bila iztekla. Precej v začetku je hudobneža zadela pšica in ga končala. Teodoret piše, da je še umeraje kervi iz svoje rane kviško vergel in kričal: „Premagal si, Galilejec! Ti si premagal!“ Konec je storil še le v 32. letu, po noči od 26. do 27. rožn. 362. (Greg. Naz. Orat. 4. Theod. I. 3. c. 20. Sozom. I. 6. c. 2.) Kako so tudi neverniki njegovo smert imeli za strahovanje Božje, kaže to-le: Sv. Jeronim, ki je imel takrat 20 lét, je slišal o naznanilu Julijanove smerti nejevernika, ki se je silo čudil, „da kristjani hvalijo prizanašljivost svojega Boga, ki — češ — ni nič tako naglega, kakor njegova jeza.“ — Krist-

janje pa so hvaležno peli: „Bog tare glave svojih sovražnikov, téme tistih, ki svoj pot greše! (Ps. 67, 22). V Antijohii niso le po cerkvah oznanovali, kako je Križ zmagal, ampak tudi v kazališu; povsod se je klicalo: „Kje so tvoji orakelni (vedeštva), brezumni Maksim: Bog je premagal in Njega edinorojeni Sin Jezus Kristus! premagalaje katoliška resnica!“*)

Novo berilo iz vsih vetrov. Več glavarjev jutrove razkolniške cerkve, ko so bili na cerkveni zbor v Rim povabljeni, je vprašalo v Rimu, ako bi se res zbora vdeležili, kako da bi se to prav za prav zgodilo. Ni dvomiti, da so dobili vgoden odgovor. Mogoče, da Pij IX, veliki mučenik našega stoletja, ki so že toliko storili in dosegli za razšir sv. cerkve, tudi tukaj kaj velicega doversijo. Bog daj! — Po novi postavi o pokojnini ministerski dobiva minister najmanj po 4000 gl. pokojnine na leto; ministerske vdove pa po 1000 gl. — Med postavami, ki jih neki ministerstvo deželnim zborom hoče predložiti, so nekatere o realnih in ljudskih šolah, o odpravljenji dovolitev pri ženitvah, o premembí volilnega reda pri dež. zboraht itd. — V Terst je prišel za c. kr. namestnika general Möring, od kterega veliko pričakujejo v prid občinskega pokoja. — Že tudi v Ljubljani je viditi novi denar po 10 in 20 soldov. Kako se bo to imenovalo? Menda „desetke“, „dvajsetke“? — Tudi praški bogoslovski zbor je protest poslal ministerstvu zoper dr. Frid. Steina protestanta, ki so ga izvolili za dekana v modroslovskem oddelku. Na Dunaju, tolikem mestu, celi mesec ni bilo ne ene civilne poroke. Pa koliko kriča, prošenj, groženj in siljenja je bilo za posvetni zakon! (Bl.) — Na Dunaj je poklicanih 200 učiteljev, da bodo slišali nauk o poljskem gospodarstvu skoz 6 tednov; tudi iz Kranjskega jih je šlo 8; stroški se jim povračujejo. —

Duhovske spremembe.

V ljubljanski škofii. G. Mart. Povše-tu, duh. pom. v Polhovem gradcu, je podeljena duhovnija Rakitna; gosp. Antonu Kerčon-u, duh. pom. v Predsljem, pa Rudnik.

V lavantinski škofii. Prestavljeni so čč. gg.: Fr. Klavžar za duh. namestnika k sv. Joštu; Juri Koželj za namestnika v Sladko goro; Jan. Vrabel v Rajhenberg; Ant. Merkuš v Rožno dolino; Jan. B. Kunaj k Novi štifti; Pet. Gostenčnik v Griže; M. Kraner v Ptuj; Jak. Košar v Jarenino; Mat. Košar k sv. Benediktu; Peter Pečnik v Artiče; Mark. Stuhec v Leskovec. — V novi službo nastopijo čč. gg.: Bl. Cilenšek pri sv. Martinu blizu Slovenogr.; Fr. Ferk pri sv. Jederti; Ant. Gorečan v Terbovljih; Ant. Kavčič v Bistrici; Mart. Lapuh v Kapelah; Jan. Lenart v Skalah; Vinc. Plaskan v Vitanji; Jož. Propst v Lempahu; Ant. Rodošek v Braslovičih; Flor. Vizovišek pri sv. Frančišku; Janez Vraz v spodnji Poljskavi; Juri Žmavec v Gornjem gradu; — V pokoj stopita čč. gg.: Jož. Dolinšek, fajm. pri sv. Jurju na Goričkem, in Juri Jugovic, kaplan v Artičah.

Dobrotni darovi.

Za sv. Očeta. 5 frankov v zlatu s pristavkom: Sv. Oče! sprositi mi odpušanje grehov, srečno zadnjo uro in sploh sveti blagoslov, — prosim reven grešnik.

*) Prim. Paris und die Lüge, Wien 1868. Priporočevanja vredna knjiga.